СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 123. Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 29 травня 1933. VOL. XLI. No. 123. Jersey City, N. J., Monday, May 29, 1933. THREE CENTS.

ҐРІН ПРО ПОЛІПШЕННЯ З РОБОТАМИ

ВАШИНҐТОН.—Вилієм Ґрін президент Американської Федерації Праці, подає на підставі юнійних звітів, що в першій половині травня роботи дещо поліпшились. Але це поліпшення є сезонове, звязане з пільними роботами. Зате зменшилися роботи в ткацькім і кравецькім промислі. Взявши те все під увагу, не можна ствердити, що з роботами йде дійсно до ліпшого. В березні нараховувано ще 13,359,000 безробітних. В квітні було їх 12,730,000, а травень не принесе назагал великої зміни.

МЕЙОРИ МІСТ БЛАГАЮТЬ ПОМОЧІ.

ВАШИНҐТОН.—Мейори 51 великих американських міст добиваються в урядових кругах і в конґресі якоїсь допомоги для міст. Иде їм про те, щоби „Ріконстрокшен Файненс Корпорейшен" помагала містам принаймні так, як приватним особам, а зокрема, щоби згодилася закупити видані містами бонди. Інакше міста не зможуть продовжувати допомогової акції й допомагати безробітним. На таку допомогу міста потребують державної позички на суму $1,000,000,000.

ФАРЛІ ЗАСТУПАЄ РУЗВЕЛТА НА ВІДКРИТТЮ ВИСТАВИ В ШІКАҐО.

ШІКАҐО. — Світову Виставу Століття Поступу відкрито в суботу при участи генерального постместра Фарлія, як заступника президента Рузвелта.

РАДИТЬ ПІЗНАТИ ЖИТТЯ З РІЖНИХ БОКІВ.

НЮ ЙОРК. — Місіс Френклин Рузвелт говорила в „Тодгонтер Скул" зприводу видання дипльом 6 дівчатам, котрі покінчили школу, де вона була в своїм часі вчителькою. Місіс Рузвелт порадила дівчатам шукати в життю пригод і бути відважними, бачити по змозі якнайбільше світа, пізнати якнайбільше людей, а тимсамим пізнати життя з ріжних боків.

ЗЛИЙ ВПЛИВ КІНОВИХ ТЕАТРІВ НА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ.

НЮ ЙОРК.—Студії над тим, який вплив мають театри рухомих образів на діти, тревали майже 4 роки. А займалися ними 20 психольоґів і соціольоґів під доглядом „Мошен Піктюр Рісерч Кавнсіл". Висліди тих доходжень будуть видрукувані в 9 наукових монографіях. Тих 9 томів видасть Мек Міленова книгарська накладня.

Генри Джеймс Формен збере висліди тих доходжень в окремім томі, який появиться цими днями під наголовком „Авр Муві-мейд Чілдрен".

Учені дослідники стверджують, що кіна мають величезний вплив на виховання дітей. Переведено досліди над 3,000 дітьми. Зроблено 813,000 ріжних спроб. І стверджено, що все те, що діти бачать у кінах, глибоко западає в їхні душі. Вони добре все памятають.

Стверджено далі, що в 1930 р. темою кінових вистав були в 29.6% любовні історії, в 27.4% злочини, а в 15% полові справи.

Дослідники подають, що все те, що діти бачили на тих виставах, іде в розріз з тим, чого їх учать в дома, в церкві й у школі, та ті вистави наклонюють дітей до злочинства і проступків.

РУЗВЕЛТ ЗА ЗАКОННЕ ЗНЕСЕННЯ ЗОБОВЯЗАНЬ У ЗОЛОТІ.

ВАШИНҐТОН. — У конґресі внесено резолюцію, яку попирає президент Рузвелт, а яка зносить виплати в золоті, як приватні так і публичні. В той спосіб будуть знесені всі ті застереження, які видніють на державних бондах, як і бондах міст, стейтів, а навіть деяких приватних підприємств, де говориться про ґрошеві звороти у золотій валюті.

ЗОЛОТІ ЗОБОВЯЗАННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Обраховують, що держава видала ріжних бондів із зобовязанням сплачувати їх у золоті на суму $22,000,000,000. Назагал видано в Злучених Державах таких золотих бондів на суму $100,000,000,000.

СПЕКА ЯК У ЛІТІ.

НЮ ЙОРК. — Не тільки в Ню Йорку й околиці, але й у дальших від Ню Йорку стейтах була останнього тижня велика спека, яка нагадувала другу половину липня, а не другу половину травня.

РУЗВЕЛТ НЕ МОЖЕ ДІСТАТИ РЕПУБЛИКАНЦЯ ДО МІСІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Цими днями має виїхати до Лондону американська делеґація на Світову Економічну Конференцію. На тих нарадах прийде цілком певно до зменшення тариф. Це є причиною, що ніхто з визначних республиканців не хоче дати своєї згоди на участь в американській делеґації, яка заступає погляди Рузвелта й згідна з тим, щоби зменшити мита.

З демократів виїдуть до Лондону: секретар Гол, Джеймс Какс, демократичний кандидат кандидат Джеймс Какс, демократичний кандидат на президента в 1924 р., сенатор Пітмен і посол Мек Рінолдс.

ІВАН ФРАНКО.

„СОЛОТВИНСЬКИЙ ГІТЛЕРІВЕЦЬ З НАДВІРНОЇ".

Під таким заголовком пише „Хвиля". У вечірній годині 20 квітня зявився в цукорні Грицька Партики в Надвірній якийсь чоловік, мабуть окружний лікар у Солотвині й лікар Каси Хорих на Майдан Солотвинський. Цей пан у приявности власника цукорні та зібраних гостей, не зачіплений ніким, почав провокувати приявних викликами українською мовою: „Жиди до Палестини" і „Гайль Гітлер". Коли власник льокалю звернув йому увагу на провокаційність оклику „Гайль Гітлер", загрозив здемолюванням буфету й окликами „ти жидівський батько". Ця сцена викликала реакцію і збіговище на вулиці і щойно інтервенцію кількох панів той здоганий лікар вийшов з льокалю, викликуючи „Гайль Гітлер".

ШПИГУНСЬКИЙ ПРОЦЕС

В окружному суді у Варшаві ведеться процес двох підстаршин летунського полку, Ф. Ордика і А. Страка, а також якогось В. Мончинського, обвинувачених у шпигунстві. Вони призналися до вини, а на своє оправдання заявляють, що до шпигунства спонукала їх чужинна розвідка в часі їхнього побуту за границею, куди вони їздили, відбувши військову службу.

ЗГОРІЛА 18-ЛІТНЯ ДІВЧИНА.

В домі родичів у Львові 18-літня Йосифина Андрушко облила свою одіж бензиною і підпалила. В одну мить ціла перемінилася в палаючий стовп вогню. На крик дівчини збіглися сусіди і заки вгасили вогонь, нещасна спеклася на цілому тілі. В безнадійному стані відставили її до шпиталю. Причиною самогубства були родинні невзгодини.

ПОБИЛИСЯ НА 1. ТРАВНЯ.

В ресторані при вул. Короткій у Львові побилися два залізничі робітники. Вони так тяжко поранилися ножами, що треба було забрати їх до шпиталю.

ЯК ЦЕ БОЛИТЬ!

„Львівський Кур'єр" піниться з пересердя: діловий комітет свята „Українська Молодь Христови" оголосив заклик, у якому подав програму свята та пояснив його ціль. Кур'єр переклав це на польське й цідить крізь зуби: „Той відозви, кілька разів зазначення цілі, що не має нічого спільного з нібито релігійним характером свята, згадка про „Українську Голгофту" не оставляє найменшого сумніву щодо властивих цілей рускої маніфестації, якої свідком має бути Львів у найближчих днях".

І „Кур'єр" страшенно дивується, що влада не заборонила рускього свята, страшенно дивується, що агенція „Всхуд", подала, що це свято має в своїй основі „церковний і виключно католицький характер!" „Також баламучення польської опінії!"—репетує „Кур'єр". Адже у Львові, який є „чисто польським містом і повинен стати осередком виключно польських (!!!) акцій на нашому терені", збереться, по інформації „Кур'єра", 50,000 осіб. 50.000 Українців! Чи не можете собі уявити, як при тому слові жовч заливає ендеків?

Як то болить „Кур'єра": Львів повинен бути „чисто польське місто!" Мажене сцієнтеп глови! Тому й не дивота, що „Кур'єр" цькує всіх і все проти свята У. М. Х.

ФРАНЦІЯ ПРОТИ ЧУЖИХ ЛІКАРІВ.

У Франції видали розпорядок, на основі якого кожен лікар мусить бути французьким горожанином. Інакше не може виконувати лікарської практики у Франції. Закон цей торкається і лікарів-Жидів, які переносяться з Німеччини до Франції.

БАНДИТИЗМ.

На дорозі між Саранчуками і Котовом, пов. Бережани, напали вночі якісь опришки на Степана Олійника зі Саранчук і, приголомшивши його ударами по голові, зрабували йому 20 зол. Поліція глядає за грабіжниками.

МУСОЛІНІ И АВСТРІЙСЬКІ АКТОРИ.

У звязку з виставою Мусолінової песи „100 днів" у віденському Бурґтеатрі повідомляють, що Мусоліні зарядив, щоби нагоду, яка йому належиться на основі закона про авторське право, розділити між безробітних австрійських акторів.

ЖИДИ — ДО ШВЕЦІЇ.

На засіданні ріґсдаґу (парляменту) у Стокгольмі комуністичний посол Фліґ поставив внесення, щоби приняти Жидів, які заслужилися для культури, а не можуть працювати в Німеччині. Хоч цьому спротивилася правиця та селянська партія, внесення приняли.

ГОВОРИ ПО ТУРЕЦЬКИ!

Турецька влада видала розпорядок, яким гостро забороняє вживати якунебудь іншу мову, крім турецької, на турецькій території. Це торкається однаково турецької торговлі, підприємств і сторін. Постанова обовязує таксамо і чужинні підприємства, які працюють у Туреччині. Вони мусять вести листування та бухгальтерію в турецькій мові. Інакше каратимуть їх гривною 100 до 500 турецьких фунтів.

ВЛОМ ДО ГРЕКО-КАТ. КАПІТУЛИ В ПЕРЕМИШЛІ.

Невисліджені покищо злодії вломилися до бюр греко-кат. капітули в Перемишлі. Вломники перепилували крати у вікні та дісталися до бюра каси. Опісля, працюючи в гумових рукавичках, щоби не лишити відтисків пальців, розпороли вертгаймівську касу та з одного зі сховків забрали 5,000 долярів. Потім стали отвирати другий сховок, в якім було 10,000 долярів. Усі ті ґроші були власністю капітули, або депозити, зложені в капітулі. Вломники не вспіли отворити другого сховку, бо мабуть сполошилися якихсь відголосів зі зовні. Покищо за вломниками загинув усякий слід.

ЗНАЙШЛИ СПРАВУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕРЕХОВУВАЛАСЯ ВОНА В ТАЄМНІЙ ЧАСТИНІ ВІЙСЬКОВОГО МІНІСТЕРСТВА.

ЛЕНІНГРАД (СССР). — Серед ріжних таємних справ військового міністерства знайшли „Дело Тараса Шевченка". В нім є зібрані всі документи військового міністерства, що торкаються заслання Т. Шевченка в Оренбурґ та донесення військової влади про перебування Т. Шевченка на засланню. В одному папірці начальник 3-го відділу, граф Орлов, писав, що з наказу імператора Миколи І-го Т. Шевченка висилається в Оренбурґ „під найсуворіший догляд з забороною писати й малювати й щоб від нього не виходили в ніякому разі обурюючі твори."

Далі в тій справі є повідомлення, що Шевченка висилають за те, що він „сочінял на малоросійском язике" обурюючі вірші, в яких „висловлював плач за уроєні ним страждання України, або описував славу гетьманів та виспівував колишню вільність козацтва, додаючи до того обурюючі думки й висловлюючи наклепи та їдь на ті особи, до яких він зобовязаний був мати почуття поважання і благоговіння".

Потім є донесення про те, що Т. Шевченко був караний в Оренбурзі за те, що іноді носив цивільне убрання замісць уніформу звичайного рядовика, а ще гірше, що нишком писав вірші та малював. Ці документи доповнюють новими відомостями добу перебування Т. Шевченка в Оренбурзі, яка на всі старання біографів Т. Шевченка ще не зясована докладно й вичерпуючо.

УМЕР ПИСЬМЕННИК ХВИЛЬОВИЙ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — З великим запізненням прийшли сюди відомости, що в Харкові помер визначний радянський український письменник, Микола Хвильовий. Він був одним з головних представників української радянскої літератури та одним з найбільших українських письменників повоєнної доби.

Большевики в 1925—1927 році обвинувачували його за приналежність до національно-комуністичної опозиції за те, що він кинув клич „З Европою, а не з Москвою". Радянська преса назвала його шумкістом і після шаленої кампанії змусила його покаятися. Від того часу Хвильовий стратив ласку радянської влади.

Назвище „Хвильовий" є прибране. Дійсного його назвища поза Україною ніхто не знає. Родився він 1893 року в родині Росіянина-робітника, що жив на Харківщині.

ЗОРҐАНІЗУВАВСЯ УРЯД ПІВНІЧНОГО КИТАЮ.

ТАНДЗІН. — На окупованій частині північного Китаю під протекторатом Японії, уже сформувався політичний комітет північного Китаю. Сподіваються що це початок творення уряду незалежного північного Китаю, до якого відійдуть не лише провінції, тепер окуповані Японцями, але й деякі сусідні.

Між Китайцями та Японцями тепер фактично установилося перемиря, але китайські генерали вже почали нову міжусобну війну задля своїх власних амбіцій. Є чутка, що в перемирю між Японцями та Китайцями зазначено, що Китай згоджується на те, що Японія візьме „в аренду" на 99 років Манджурію.

ХВАЛИТЬ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ЛОНДОН (Англія). — Секретар закордонних справ, сер Саймон, виступив у палаті послів з промовою, в котрій підніс, що Злучені Держави багато прислужилися закріпленню мира в Европі, а також значно пособлять успіхови конференції в справі роззброєння.

Він щиро витав те, що Америка нарешті вийшла зі стану невтральности та традийного невтручання в европейські справи. Це зломання американської традиції на думку Саймона, буде дуже пожиточне для мира цілого світа.

РОЗВЯЗАЛИ КОМУНІСТИЧНУ ПАРТІЮ.

ВІДЕНЬ (Австрія). — Уряд постановив розвязати комуністичну партію й заборонити леґальне провадження комуністичної пропаганди в Австрії, як небезпечної для спокою в державі й для істнування самої держави. Разом з тим уряд рішучо заперечує паризькі чутки, що скоро буде підписана митна юнія між Австрією, Італією та Угорщиною.

ЖИДИ ЗІ ШЛЕЗЬКА ВИГРАЛИ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Німецький делеґат до Ліґи Націй заявив, що закони, які обмежують права Жидів у Німеччині, будуть скасовані в Горішньому Шлезьку, де обовязує право національних меншин, яке Німеччина признала Шлезькови за мировим договором. Зате в іншій частині Німеччини ті закони залишаються в силі, бо німецький уряд ніколи не згодиться, щоби права національних меншин були розповсюднені на всю Німеччину.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГРОМАДЯНИН З НЕЗЛОМНИМ ЗАВЗЯТТЯМ

Земля наша багата, а самі ми бідні. Небо блакитне, спокійне, а ми схвильовані, нервові. З природи ми співучі й музикальні, а так мало видали ми славних співаків і музиків. Нарід ми талановитий, зі старою культурою, а так мало вкладаємо цінностей у світову літературу і штуку. І здібні ми до високої посвяти, а всежтаки, не зважаючи на великі жертви, покладені за волю, ходимо в ярмі.

Розваживши те все, здається, що, поминаючи всі важні причини, які склалися на те, що ми не є у світі тим, чим бути повинні, найважніша причина лежить таки в нас самих, у нашім характері, у нашій вдачі. Бракує нам — незломного завзяття.

І коли ми сьогодня клонимо голову перед Іваном Франком, то здається, що його постать вдаряє нас найбільше отою характеристичною рисою, якою є Франкове „незломне завзяття". Оте завзяття дивує нас тимбільше, що сам Франко вважав себе похилим наймитом, який тягне ярмо, позбувшися навіть тої ілюзії, що це ярмо вдасться йому колись розірвати; який з корінем вирвав зі серця ту надію, що колись йому вільніше ще дихнеться, що йому доля усміхнеться, що блиснуть йому ще радощі життя.

Серед таких то почувань кинувся Франко у вир громадської, довгої, важкої праці, яка вичерпує до дна всі сили, думи, чуття, прямування людини; свідомий тільки того, що доперва по його кістках і по кістках інших каменярів прийде правда й щастя всіх, зродиться краща доля в боротьбі. А коли по двацятьох роках отої надзвичайної цінної й плідної праці писав про себе, то тільки зазначив, що — проломав лід та робив те, що було подиктоване „щирим бажанням загального добра й поступу, щирою любовю до рідного народу й рідного краю".

А про свій український патріотизм писав Франко таке: „Це не сентимент, не народня гордість; то тяжке ярмо, вложене долею на мої рамена. Можу здригатися, можу тишком проклинати долю, що вложила мені на плечі це ярмо, але скинути його не можу; не можу шукати іншого рідного краю, бо я став би підлим супроти власної совісти. І коли що улекшує мені двигання цього ярма, то це вид того українського люду, котрий, хоч гноблений, темний деморалізований довгі віки, хоч і сьогодня вбогий, неповоротний і непорадний, всетаки поволі підноситься, відчуває в щораз ширших масах жадобу світла, правди, справедливости, й шукає до них доріг. Отже варто працювати для того люду й ніяка чесна праця не піде на марно". Ось і розвязка того, чому Франко працював ціле життя — з незломним завзяттям.

Д-р Остап Грицай.

З ДУХОМ ІВАНА ФРАНКА

СЛОВО В XVII-ті РОКОВИНИ ЙОГО СМЕРТИ (28. V. 1916. — 28. V. 1933).

**„...Розпадуться пута вікові,
Тяжкії кайдани, —
Непобіджена злими ворогами
Україна встане.
„Встане славна мати Україна,
Щаслива і вільна,
Від Кубані аж до Сяну-річки
Одна, нероздільна..."
(„Україна", IV.).**

Ось вам ще одним і завжди живучим спомином невмируча пісня поетової віри у краще майбутнє дорогої батьківщини, а з цим і вислів любови поета до Рідного Краю! Тої одинокої в своїм роді, глибоко трагічної, боротьбами душі суворої, все наново окуплюваної любови поета Івана Франка до його України, яка так часто являлася йому чашею горя, прообразом Спасителевого страждання у заглухлій самоті саду Гетсемане... І коли ми сьогодні, у великий **день відкриття нагробника на могилі Франка** там, на Личаківськім кладовищі у Львові, в тіснім духовім обєднанню з нашими братами у краю, линемо хоч думками на врочисто прикрашений гріб поета, щоб поклонитися Йому, то ми почуваємо, які дуже вражаючі ще завжди ті наші хвилі з предивно незабутнім духом найбільшого письменника і діяча новітньої Галицької України. Хвилі спомину про його жертвенну любов до рідної землі і його вікопомний, своїми розмірами іноді просто непонятний нам труд для неї, та з цим і його гострий, часами страшно гострий погляд для всього, що являлося, сказатиб, первородним гріхом тієї рідної Франкови української землі. Його бадьоро боєвий, революційним бунтом переповнений запал, що так сміливо велів йому співати гимни:

„Вічний революціонер
Дух, що тіло рве до бою — "

і раптом моменти повної зневіри у власну душу, що в присмерках ночі скаржиться самотна й безсильна:

..Я боротись за правду готов,
Рад за волю пролить свою [кров,
Та з собою самим у війні,
Не простояти довго мені..."

Свідомість найвищої громадянської єдности, того ідеального обєднання людей-братів по замислам одного визвольного змагання, що таким несмертельним малюнком видвигається перед нами в поемі **„Каменярі" (1878)**, але попри те ще — і трохи не скрізь у Франка — почуття повного духовного сирітства. Почуття душевного осамотнення, що невідступним демоном іде за нашим поетом, починаючи від його дитинних літ в Нагуєвичах і Дрогобичі, аж ген до притворів Франкової віллі у Львові, з усіми язями такого осамотнення: презирством і зневагою до людей, недовірям і трійливою іронією. Або скептична вольнодумність релігійної сторони у Франка враз з тим його глибоко релігійним почитанням **божеського** в усякій духовій творчости, красі й величі, що ще в перших початках його молодости, в часах його співробітництва в журналі **„Друг"**, велить йому оспівувати **„божеське в людськім дусі"** словом вражаючої апострофи до Бога:

Коли Ти в світ слав рід люд-
[ський,
Життя людей зробив борбою,
Свою Ти божескість їм дав —
Дух, творчу силу із любвою"
(1875).

Та взагалі:

Скількиж незвичайного, таємного і просто незбагненого для нас ще в душі й духовости Франка людини і Франка поета! Як мало ще знаємо ми його і його твори, підходячи до них з року на рік, від одного святочного концерту до другого, по шаблонам одної й тої самої **громадсько-просвітянської оцінки!**

А душа поета наче жде свого визволення, у темряву тіней засвіту потоплена. Визволення, всилу нашого повного розуміння її.

Але ми, щоо звикли обмежувати хвилі духового єднання з поетами й творцями до хвиль роковинного святкування їх памяти, ми здебільша не розуміємо ні тайни їх життя, ні тайни їх найглибших душ. Ми бачимо у творчій людині передовсім блискуче сяйво її слави, горде щастя даного її небесами таланту, і нам, сірим рабам буденщини, здається, що нема для геніяльної людини нічого лекшого, як саме орудувати її талантом та доходити слої до блискучої слави в людей. Уявляється нам ось, — що славні поети так і виспівують собі свої пісні легко й радісно, ніби оті жайворонки, розспівані під ясними блакитами небес; а оповідачі пишуть свої оповідання й повісти так легко, начеб їм проказував їх хто, і великі драматурги таксамо, і взагалі всі мистці: малярі, різьбарі чи музики. Творять собі, блаженні, коли захочуть і що захочуть, тай годі — думаємо. Тілки тоді, коли душа творця, ген там, на вершинах її божеської величі, крикне іноді пронизливим криком душі блукаючого по всесвітах, душі, яка в боротьбі за високий ідеал не знає ні стриму, ні спокою, ні навіть оконечної цілі, і виснажена змаганням, горить мукою, гнівом і тугою, щойно тоді на хвилю ясно нам, що вся тайна, все єство, вся суть Творчого — це **невпинна боротьба.** Що архитвори творчої думки, це ніби пурпурні цвіти на кривавих боєвищах життя творчої людини. І що все те гарне й невмируче, що нам полишає по собі геніяльна людина, окуплене важкою боротьбою, яку вона зводила колись з життям, зі світом, і сама з собою.

Так:

Особливо сама з собою.

Бо саме тому, що душа геніяльної людини все звернена в сторону найвищого, вона побивається у виборі доріг до нього принагідними сумнівами й оманами, перепонами й недостачами істнування та тим гострим розрізом, який є здебільша між ідеалом і сірою буденщиною. І тому така ріжнородність настроїв у геніяльної людини й така трагіка в шуканню вищих шляхів нею. Наш Франко каже нам про це важливе слово правди, коли у книзі **„Із літ моєї молодости"**, виданій ним три роки перед смертю **(1913)**, він писав про себе таке: „В моїй, отсе вже близько 40-літній літературній діяльности я переходив ріжні ступні розвою, займався дуже ріжнородною роботою, служив ріжним напрямам... **Та скрізь і завсіди у мене була одна провідна думка — служити справам мойого рідного народа та загально-людським поступовим, гуманним ідеям.** Може власне тому, що я непохитно стояв на тих основах і йшов за тими провідними зорями, я не міг удержатися на все ані при галицько-руських русофілах, ані при галицьких народовцях, ані при радикалах та польських демократах і поступовцях, ні при німецьких поміркованих соціялістах, ні при соціяльних демократах, і завше виходив з їх рядів, **коли побачив у них недостачу сумління, знання, чи почуття обовязку"** (ст. 5—6). І отмито й така наболіла, така трагічна сторінка в життю і творчости Франка його первісне захоплення соціялізмом та його колишня співпраця з польськими соціялістами.

Бо Франко, як соціяліст, це далеко не той соціяліст, чи там соціял-демократ нашого часу, що, вирікшися своєї нації і своєї державности, стануть собі смирно при кориті червоного Інтернаціоналу і пактують з ляцькими пепесівськими хитрунами на погубу єдиного, революційного фронту народу та ще й попрікають пресвяті тіни таких героїв народу, як Данилишин і Білас. Ні — соціяліст Франко це такий же чистий серцем і поривами ідеаліст, і лицар визвольної ідеї людства, як і Франко-поет та Франко-громадянин. Він і як соціяліст мав невпинно **добро свойого українського народа на приміті,** бо революціонуючи дорогою соціялістичних ідей польські суспільні низи, Франко вірив, що в той спосіб буде зломана політична сила польської шляхти, і буде — як каже **М. Лозинський** у своїй студії про Франка — покладений конець і національному, політичному й соціялістичному поневоленню українського народу, в силу обновлюючої праці польських поступовців. — Але що польські соціялісти вже тоді були такимиж самими ляцькими імперіялістами, як нині, про це переконався Франко гаразд уже **в році 1881** з приводу відомого конфлікту з польським соціялістом **Б. Лімановським,** який не хотів дозволити, щоб на спільний українсько-польський соціялістичний програмі, — над якою працював теж Франко — були зазначені й українські соціялісти. Але ще краще довелось пізнати нашому поетови властиве обличе ляцьких соціялістів і „поступовців" після пропамятних в історії Галичини кривавих виборів у 1897 р., які з наказу ляцкого намісника Галичини, графа Казимира Баденього, перемінилися в різню українського населення. — „В тусаму пору — пише вражений до глибини душі Франко в одній статті з 1906 р. — я зазнав ще важніших ударів від людей і груп, **близьких і дорогих мені** серед польської суспільности; **я побачив, як довкола мене валився ввесь світ ідей чи ілюзій, над здійсненням якого я працював, і в хвилі розпуки я кинув каменем у прірву й усунувся на бік, покинув на завсіди експериментування з працею на двох загонах і дав собі слово** присвятити всю свою працю свому рідному народови..."**

І отсе й один зразець тої боротьби в душі поета, якої всіх прірв і страждань ми мабуть не будемо знати ніколи, але яка — як і стільки інших буровіїв у його душі — покінчилася повною перемогою національного почування в ньому. **І тому, скільки суперечностей і тайн і не прийшлосяб нам ще розяснювати в духовости Франка, то Його любов до України і до її поневоленого народу сяятиме в нього навіки, як сяйво Мойсеєвих скрижалів.** І дужче ніж усі інші слова поета, лунатиме нам у нашій боротьбі за волю України голос його незабутнього гимну:

**Не пора, не пора, не пора
Москалеви й Ляхови служить!
Довершилась України кривда
[стара, —
Нам пора для України жить!**

MOSES.

By Ivan Franko.

(Fragments).

I.

With brows beknitted Moses raised his voice
In a passion born of open ire;
The words rolled through the plains and struck
Like peels of heaven's thunder-fire.

"Woe unto you, you blunderheaded slaves,
Creations of conceited tools,
Yourself permitting to be blindly led
By stupid and ambitious fools!

"Woe unto you, rebellion nursing minds!
Since you have left the banks of Nile
Against the things which are for your own good
You've been rebelling all the while!

"Woe unto you, the restless fiery brands
Who stubbornness can never hide:
This very opposition, like a wedge,
Is always tearing you inside!

"Just like that nettle plant you burn the hand
That weans you like the bird its brood,
And like that bull you chase the one that seeks
To find new pastures for your food.

"Woe unto you for being made, by God,
Of mankind the most priceless purse,
Because that greatest of his gifts will be
Your bitter and most heavy curse!

"Because when God with his benevolence
Will visit you another day,
The messengers and prophets whom he sends
You'll try, with stones, to chase away!

"For every drop of blood that will be shed
By any of his faithful sons
Jehovah will revenge himself on you,
Your children, and their little ones.

"For he will humble you and torture you
Till you from agony will cry
And in your misery will swear to do
His will which now you so defy.

"And when the bitter punishment shall pass
And you will feel yourself again,
A series of misdoings and of griefs
Again will take you in its reign.

"Woe unto you, because for ages you
This very school you'll always fill
Until you shall be willing to admit
And read Jehovah's book of will!

"I see your state: a shepherd in the woods
Is stripping from a tree its rind,
Then, soaked and dried, is ramming it to free
And leave all waste and chaff behind:

"Until that sponge will soften to a puff
Which will have strength and will not stint
The energy to very quickly grasp
The glowing spark sent by the flint.

"You, Israel, are that unbeaten bark:
'Tis you Jehovah will so maul
Until you soften to a puff and catch
That spark of God's redeeming call.

"You will go to your goal as willingless
As cattle go to plough the land;—
Woe unto those unbending stubborn necks
On which will fall Jehovah's hand.

"You'll always look into the distant past
And other highways yet to meet
While all along the way, o'er shrubs and stumps,
You'll stub your evershifting feet.

"You're like that horse that's running amuck
Into a gorge, with impulse blind;
And someday to come you will change your
[crown
For bondage which you left behind.

"Beware, that Jehovah may not retract
The promise you so oft have heard:
Lest he decide to take into account
Your stubbornness and break his word!

"Beware lest out of you he make a scare
For other people to avoid:
Lest you become that mutilated snake
That's perishing along some road!"

In silence, reeking with a sullen breath,
The words were caught by every ear,
While in their bosoms something breathed in
[gasps
Like winds that warn of a storm that's near.

II.

The restful crimson ball of daily light
Was sinking in the hills to be
Just like that swimmer who, bereft of strength,
Is disappearing in the sea.

Over the cloudless sky began to drift
Some melancholy from the east
And, like an agonizing wound, was heard
The wailing of preying beast.

Something human and soft began to quake
Within the aged prophet's heart
And from their heights his soaring thoughts
Dared for a moment to depart.

Must he forever pound their ears with cries
Of punishment which they detest?
As if it was a cold and hungry child
A something tugged within his breast.

"Oh, Israel, if you but only knew
What's taking place within my heart!
If you but knew, just knew my love for you—
A love that has no other part!

"You are my kin, you are my only child,
You are my honor and my fame:
In you now rests my soul, my future life:
All beauty, nation — all my aim.

"I've given you my lfie and all it meant
With an unshatterable zeal —
You'll wander through the centuries to bear
The imprint of my inner seal.

"But no, 'tis not just that I love in you
The things that but reflect myself:
The highest, finest everything I knew
I'm gladly placing into you.

"Oh, Israel, forgive me for my sin,
For saying something none should dare:
I love you so, that very oft I quest
If e'en Jehovah does more care.

"For children he has millions, and they all
Of his protection get a share —
While I have only you and you alone
Are all for which I want to care.

"And when Jehovah, out of all of them
Has chosen you to serve his aim,
I, without choice, your servant have become
Just due to my consuming flame.

"And when your working strength is wanted by
Our master, of the kings The King,
From you, my Israel, I do not want
For my own self a single thing.

"And when he wants the incense burnt besides
A constant reverence and praise,
I will accept from you ingratitude
Or any scornful wounding phrase.

"Because I love you dearly: not alone
For your good nature, true and deep,
But for the wrongs you do and other faults
Though over them I even weep;

"For that persistent stubbornness of yours,
That haughty spirit falsely clad
Which, having strayed upon its foolish way,
Refuses to give ear to God;

"For the untruthfulness of your quick tongue,
Your indiscriminating soul
Which grasps and holds unto the earthly wealth
As if it was the highest goal;

"For the immodesty your daughters show,
Their loving ways, intriguing eyes;
And for your cherished customs and your
[tongue,
And merry laughter and your sighs.

"Oh, Israel, my only child and soul!
Pray to your Maker and Believe!
As much as I am bound to you by love
I must be taking now my leave.

"Because I feel my hour is coming near—
That termination of my plan—
Be what it may I must, I must yet reach
The borders of our Canaan.

"I hoped so much to enter there with you
Midst thund'ring roar of trumpets blown,
But God has humbled me and so it seems
That I shall enter all alone.

"I wish that I could now, by Jordan's side,
Be stricken down just as I stand:
That I may only rest my aged bones
In that beloved Promised Land.

"And there will I be waiting for the time
When on the hilltops I may see
How, like those children that their mother
[trace,
You all will come to follow me.

"My longing I will send to follow you
And tug your conscience till it yields,
Just like that dog that, with his barking, calls
His master to the hunting fields.

"And I am sure that all of you will move
Like river floods that onward bear,—
But in that famous march of yours don't stop
To ask for me—I did my share.

"So onward press and forge ahead
And let your progress no one sever!
Oh, Israel, thou offspring of my heart,
Farewell!—Farewell forever!"

(To be concluded).

Translaed by W. Semenyna.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

CONCERNING THE "LEAGUE OF UKRAINIAN CLUBS."

The "Svoboda" of May 10, 1933, printed an article signed by W. Yaremko, pertaining to the formation of a League of Ukrainian Clubs.

Believing it to be a worthy object, the Ukrainian Club of the city of Detroit would like to affiliate itself with this League.

The name of our club is, The Uklub. We have no definite place as yet to meet. Any communications may be sent to the president.

Our president is Emil Pelech, whose address is 3847 Clippert St.

Daniel Michaluk, Sec.

—o—

We read V. Wallace Yaremko's article concerning the "League of Ukrainian Youth Clubs" in the "Svoboda" and think he has some very fine ideas.

So we are sending our Clubs name and chairman to be added to the list of clubs to be published.

Cossack's Fine Arts Club,
Chairman — John Billy,
1327 Buhrer Ave., Cleveland, O.

—o—

In regard to Mr. Yaremko's article about Ukrainian League of Clubs I give the name of our club.

Paul Krystal, Pres.,
Ukrainian Young Parish Club,
1049 N. Drake Ave.,
Chicago, Ill.

—o—

CHICAGO, ILL.

Ukrainian Youth's Congress Committee.

A special Committee has been formed in Chicago for the purpose of organizing a Ukrainian Youth's Congress during the Ukrainian week at the World's Fair. The Committee has already been fully constituted and it's headquarters have been established. The executive Committee is composed of Miss A. Oleskow, President; Mr. John Jaworsky, Vice President; Miss Mary Kozyra, Secretary; Miss Catherine Zubinska, Treasurer; Miss Helen Bahry.

All the local organizations of the Ukrainian Youth, both in the U. S. A. and Canada, are hereby requested to immediately appoint their delegates to the larger Committee and to advise the Committee in Chicago of the names of those delegates.

At the same time we shall be thankful to all the local Youth's Clubs and other organizations for any suggestions they may wish to send with regard to the program of the Ukrainian Youth's Congress.

The Congress will take place August 16th in Chicago. Everybody is heartily invited to collaborate.

The Ukrainian Youth's Congress Committee,
c/o Dr. P. Kanchier,
9300 Cottage Grove Ave.,
Chicago, Ill.

—o—

"OUR UKRAINIAN FLAG."

Blue and Gold our banners fly,
Proudly flying in the wind,
Breezes blowing them to the sky,
Proud, for none of us has sinned.

Fly high, you mighty banner,
Fly freely with the wind,
For we are greatly proud of you,
For never shall our hopes be dimmed.

Blue is for the patience,
That we have shown,
For we have always stood by it,
From the first day it was flown.

Gold is for our soldiers,
Who proudly fought for it,
Also for their mothers,
Who helped to do their bit.

Say a little prayer for our soldiers,
On this saddest day,
And antoher for their mothers,
Who since have passed away.

Our soldiers fought for freedom,
A thing they did not achieve,
But left it on to others,
To finish their heroic deed.

They fought for days in torture hell,
Before their pains were eased;
On the land the battle was fought,
Their bodies now "Rest in Peace."

Sophie Fello,
Kearny, N. J.

ЗАКЛИК ДО МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ.

Тепер прийшов найвищий час, щоби ми, українська молодь Злучених Держав і Канади, себе зрозуміли і пізнали, що нас усіх лучить одна велика українська ідея, та що в нас усіх повинно бути одно велике змагання, щоби себе обєднати.

Ми є тут роджені й на тій землі останемось. Ми будемо відповідати за те, що станеться тут з українською мовою і з українським імям. І ми мусимо подбати, щоби молодіж українського походження, уроджена в стейтах чи в Канаді, знала добре українську мову і була вихована в українськім дусі.

Над тою справою треба нам добре застановитися. І от тому ми, українська молодіж з Шікага, рішилися скликати Конгрес Молоді з Канади і Злучених Держав. Той Конгрес відбудеться по Українськім Тижні, який відбудеться на Світовій Шікагоскій Виставі. Ми хочемо вірити, що на тім Конгресі не забракне ні одного товариства молоді, яке не було би заступлене через свого делегата.

Як ми себе зорганізуємо, тоді будемо представляти силу і якусь одну думку, а тимсамим зможемо лекше допомогти і старому краєви у його змаганнях до визволення наших братів.

На тім Конгресі створимо Союз Української Молоді з одним осередком і від імени того Союза будемо організувати відділи по цілій Америці й Канаді.

Хто хоче піддати які думки щодо цеї справи, просимо писати на адресу:

Ukrainian Youth Congress,
2406 W. Chicago Ave.,
Chicago, Ill.

—o—

НА ЧАСІ.

Коли переглянути українські часописи переважно з кінцем та початком кождого року, то можна зауважити неоднакову роботу, чи розвій українських товариств. Вартаб спинитися над цим та пошукати причин цього. Коли договорити про це з пересічним членом кождої організації, то дістанемо коротку відповідь: „Залежить від уряду". Але коли заглянути глибше, то вийде, що не так уряд, як самі члени. Чому?

По моїм переконанню, уряд перший відповідає, але члени вибирають його собі та спонукують його поступати так, а не інакше, або стримують діяльність свого власного уряду. Отже звичайно буває так, що найкращий уряд не може сам робити без членів. Члени повинні знати, що вони також відповідальні за свою організацію, як і її уряд. Тому члени повинні приходити точно на збори та цікавитися ними. Разом з тим здібні члени не повинні ухилятися від приняття певних відповідальних становищ та праці. Члени повинні старатися, щоб частіше сходитися на ріжні збори, наради й т. д. На них не сидіти, мов води набравши в рот, а старатися допомогти своїм словом кожду справу розвязати якнайкраще. Не штука мовчати на зборах або навіть на них не явитися, а вразі якоїсь невдачі нарікати на урядників. Треба знати, що уряд є урядом, але головний напрям праці рішають голоси членів, а уряд виконує їх волю, звичайно даючи й власну ініціятиву. Отже кождий окремий член може багато вкладати, хоч і не є в уряді. Коли ми всі будемо активними членами своїх організацій, то тоді не будемо нарікати на свої уряди й наші організації будуть ліпше розвиватися та активніше працювати.

На закінчення хочу подати такий примір. В одній місцевости існують два товариства, однаково сильні в членах і в майні. Одно з них винаймало салю на „ліс" і платить $400 на рік. Воно зробило в році 4 річниці, 10 підприємств, 12 своїх зборів, 8 разів винаймало салю чужим, а разом у році було 36 днів, занятих у їх льокалю. Всі інші дні льокаль був вільний.

Це товариство мало $10,000 капіталу, зложеного в банку. Фінансовий звіт його за рік виглядає так: 4 річниці дали по $50=200; 10 підприємств дали по $25=250; 12 зборів треба числити за салю по $2=24; 10 разів чужі заплатили рент по $8=80. — Разом $554. — Від $10,000 процент 4% заплатив салю $400. — Лишається зиск $154.

Друге товариство поставило власну салю вартости $16,000. Дано готівки $8,000, а морґеч на 7% на $8,000. Його розходи такі: За морґеч від $8,000 $560. — Асекурація $80. — Податок $80. — Його направа $100. — Його витрати $820. — Воно зробило стільки підприємств, що й перше, себто на $554 доходу. — Воно має недобір $266. — До того ще треба додати проценти від $8,000, що вложені в будову. Тоді буде так, що перше товариство заробило $154, а друге стратило $266 та $320 проценту. Та що до того не відомо, чи вартість будівлі з ріжних причин не обнизиться ще більше на страту товариства. Цим хочу сказати, що не завжди треба будувати „власну домівку". Треба дуже добре обчислити, поки на такий крок рішитися. Але одно певне, що колиб ріжні товариства старалися наймати помешкання разом, або ще ліпше, коли вони подібні до себе, то лучитись. Тодіб і матеріяльно наші товариства виглядали краще.

Йосиф Ірза,
член 181 від. У. Н. Союза.

Ручитель із 1933 року.

— Ви осьтут тому кілька місяців підписали поруку. Тепер мусимо перевести у вас екзекуцію. Маєте спис вашого інвентаря?

— Я ввесь мій інвентар маю зі собою: одежа й сорочка на мені, черевики також, а крім того в кишені доляр і пятьдесять центів.

Володимир Левицький.

В РЯДАХ АРМІЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ РЕПУБЛИКИ (У. Н. Р.)

(19)

10. 11. В ночі скінчилося перемиря. Та вже в полудне побачили ми майбутний запас бригади, віддалений від вчорашнього фронту 22 верстви, — на узгірях Виндичанів большевицьку кінноту, що з витягненими шаблями, з московською осоружною лавою, у великій скількости гнала скажено на нас. Після короткої перестрілки наборзі зібраних хлопців, які ще не втікали (бо більшість їх зараз зникала по клунях та стрихах виндичанських дядьків) — відступаємо з тим, що вдалося в останню хвилину вратувати, — поспішно через с. Кикавку (6 в.) до с. Жеребилівки (5 в.). Тут задержалися ½ години. Розбитки нашого фронту — кілька кінноточиків, що ледви вспіли спастися від комуни, оповідають про пекло, яке пережевав від досвітку наш фронт. Ворог дуже раненько повів сильний наступ — прорив на цілому участку нашої дивізії. Й сталося страшне. Те, що було до передбачення для кожного здорово думаючого боєвика саме тепер, — після мира наших „союзників" — з їх новим союзником — червоною Москвою, та супроти невідрадних обставин, що панували по нашому боці. Страшний, кровавий листопадовий ранок! Всі три наші бригади майже зникли зовсім; вони розбиті попали в полон. Перший удар комуни був звернений саме на 24. курінь, з якого вратувалися ледви кілька кінпотчиків та чудом кілька піхотинців. Все інше лягло під ударами московських шабель. Пропали славні, любі хлопці, з якими стільки спільного перебуто. Пропала вся артилерія фронту: 12 гармат, тільки кінні вратувалися. Пропав і цілий обоз І. ладу — тільки верхом вдалося деяким втекти від очевидної заглади. Нині рано перестав існувати наш фронт; не стало боєвих хлопців, що майже всі лягли чи не в останньому бою за Україну; — ось наслідки довгого перемиря та безділля в нашому запіллі. — В Жеребилівці скупчилися всі обози. В тім нагло на горбах перед селом показалася червона кіннота. Повстала паніка й грозила небезпека, що все вратоване майно попаде кільком звученим большевикам. Нас кілька дидається з двома скорострілами на стрічу червоним, які, закоштувавши, що це не добром пахне, завернули назад. Обоз наликово гонить до с. Рівного. Відступаючи останні, бачимо, що кілька хитрих дядьків заїхали в бічну вулицю Жеребилівки й оставивши наладовані нашим майном вози — поховалися за клуні та хати. Ждуть щоби „захватить в плєн" (як це вони кажуть) оставше майно. Та кепсько вирахували, бо ми поїхали їхніми підводами з нашим майном самі без них. Гонимо швидко кіньми, бож ми на заді. Минаємо с. Рівне (6 в.), с. Курилівці Муровані (10 в.), м. Вербовець (7 в.), с. Дурняки (5 в.), с. Стругу (7 в.), м. Нову Ушицю (8 в.) й доночовуємо в с. Чвашківцях (4 в.). Все втікає у ріжних напрямках — одні на Дунаївці, другі на Стару Ушицю. Частина штабу дивізії з помічником начальника намагається в Чвашківцях бодай сяк-так впорядкувати те, що осталося при життю. Інший штаб дивізії відступає з Могилева понад Дністер, бо це одинокий вихід звідтіля. Ждемо на ген. Удовиченка, що з кінното здержує ворога.

11. 11. Обози крутяться на всі боки. Виїжджаємо через села Антонівку, Минківці, Слобідку до Сциборів (25 в.), а опісля до Дунаївців, де ночуємо.

12. 11. Годі щонебудь довідатися про те, що діється на переді нас. Одно є відоме, що штаб армії намагається зібрати разом все те, що вратовано. Попереду нас наша кіннота здержує ворога; однак з великими втратами мусить вона крок за кроком уступати перед переважаючим ворогом. Зрештою це не під сили кінноти, коли ми нині втратили більшість піхоти, а інше, розбите, шукає-блукає та жде, що з нами зроблять. Штаб нашої дивізії з кіннотою стоїть в м. Новій Ушиці. Для зляття в одноцільні частини наших розбитків треба довшого часу й спокою, а на це ледви теper ворог позволить.

13. 11. Правдиву мішанину представляє собою все те, що сьогодня тут зібралося. Все розбитки, рештки й останки ще перед чотирма днями таких гарних та сильних частин. Штаб дивізії переходить до Дунаївців, однак ніякого наказу відносно нас не всилі видати, бо він занятий всецілo задержанням большевицького прориву. Зрештою ледви вдалося із цеї суматохи-збиранини, на 90 відсотків всякої „тилової братії", себто запілля, — ще й у теперішнім моменті депресії щонебудь путнього утворити. Довідуємося, що найбільше потерпіли: наша та 1. скорострільна дивізія, яка стояла над Дністром. Частина хлопців переправилася в останній момент на румунський бік. Деякі потонули в Дністрі. Нещасна наша доля. Пропала армія. Доносять, що прориву не можна зліквідувати, бо комуна преться живо й завзято вперед. Вони підвезли піхоту панцирним потягом аж під Виндичани. Довідуємося, що червоні використали перемиря, щоби розбити до решти ген. Врангля на Кримі, а опісля кинулися на нас. От до чого довело те прокляте перемиря; нашу розбиту армію відкинуть вони хто зна й чи не за Збруч. Коли тому місяць приїхала на „фронт американсько-французька місія, — то ми жартували собі, що це лихий знак. Бо так було під Львовом; якщо зявилася французька або англійська „місія" (а були це звичайно Жиди з Коломиї) — то це було заповідженням якоїсь несподіванки для нас на фронті. Нині ще раз признаю слушність тим нашим хлопцям, які під Львовом хотіли привитати „місію" скорострілами та гарматами. І тут за почином цих чортів, що нас і тут знайшли, заініціовано перемиря з комуною. (Хто знає, які пляни крилися тут! Самостійна Україна — небезпека для великої Польщі!). Відступаємо далі через села Слобідку Рахнівську (6. в.), Гниловоди (6 в.), Шатаву (8 в.), маленьке жидівське місточко, до с. Гуменців (8 в.), де ночуємо.

(Дальше буде)

У лікаря.

— Одиноке, чого я боюся, пане доктор, то щоби мене не похоронили живцем.

— Живцем?! То вам не може статися. Здайтеся на мене.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В СПРАВІ ПЕРШОГО ЗІЗДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНЬОГО ВЧИТЕЛЬСТВА В АМЕРИЦІ.

За півтретя року мого побуту на еміґрації доводиться мені перший раз читати на сторінках українських часописей про таку важну справу, як обєднання українського народнього вчительства на еміґрації.

Будучи ще в краю, зовсім інакше представляла я собі тутешні українські школи; мріяла про те, як то свобідно буде можна працювати, бо там, на рідній землі, серед рідної дітвори, наше вчительство має не лише звязані руки, але й замкнені уста, і не вільно ділати свобідно, а мусять робити те, що їм наказують згори, а часто за ніщо зносити ріжні шикани з боку влади.

Та на ділі воно зовсім інакше показалося, бо властиво українських шкіл в Америці ми не маємо, а лише подекуди, так би сказати приватні лекції, яких уділюють нефахові люди. Тому й не диво, що мало хто, тут роджений знає добре українську мову. Щоби вести школу, треба мати фахову освіту і поступати відповідно до намічених плянів, а не лише доривочно, бо з такої науки малий хосен. Тому конечно треба нам, учителям, зорганізуватись і перебрати на себе всі шкільні справи.

Я погоджуюся з проєктом п. М. Пасічника. Лише радила би змінити реченець зїзду на серпень. Тоді буде український тиждень підчас вистави, то може на той час більше осіб зійдеться, а подруге, до 1. липня короткий час і не буде можна як слід порозумітися. Сподіваюся, що в короткому часі на сторінках української преси появиться ширша дискусія в тій справі, чого я щиро бажаю.

Анастасія Сімків-Кочан,
Джолієт, Ілл.

—o—

БУДЬМО ГОТОВІ!

Як світ говорить про мир, ми, Українці, готуймось до війни.

Ми є поконані у нерівнім бою. Вороги руйнують наші господарства. Сотки тисяч людей примусово мусять покидати свою батьківщину. Наші місця займають Мазури й інші зайди зі сходу і полудня.

Жиючи в окруженню вовків, як нам ставитися до цього? Чи ми маємо самі собі викопати гріб, лягти в нього і чекати спокійно, коли московська лопата, польський рискаль, та румунська і чеська мотика нас засиплять землею? Кождий нарід борониться і має військо. Ми, Українці мусимо мати також своє військо.

Світ не є збудований на мирі і любови, а на боротьбі на життя і смерть. Тільки ті побіджають і верховодять, що не падають у зневіру, що приготовані до оборони, кождої хвилі і на кождім місці. Коли не хочемо бути рабами, то кождий, що почувається членом великого і славного українського народу, мусить стати українським жовніром.

Як чоловік стане в муравлище ногою, то перша мурашка, що є найближче ворога, впече напасника за ногу. Коли чоловік зачепить гніздо ос, то найближча оса не жде на цілий рій, але сама жалить противника, хоч і відчуває, що сама згине. Так і наш нарід мусить бути зорганізований в одну могучу армію, але таку, де кождий член народу буде боротись і боронитись там, де цього обставини вимагатимуть. Ми мусимо приготовити наїзникам могилу на наших землях. Щоби підготовити українських борців і вшанувати память Січових Стрільців, засновано в Ню Йорку й околиці Чорноморську Січ. Та ми ще не звикли оцінювати належно військову організацію. Ми привикли, щоби Москаль, Австріяк, Поляк, Чех, Румун узяв нас за вухо, завів до касарні, виправив нас, а тоді то ми вже чудес доконуємо. Але за свою правду, за нашу кривду, за нашу волю і честь не вміємо постояти з власної волі й охоти.

Чорноморська Січ є тепер у звязку з нашою боєвою орґанізацією, яка держить у своїх руках провід у революційній боротьбі в краю. Ми хочемо піднести себе до гідности, оборонців України, до тих, котрі мають віддати життя на жертівнику України. Отже наша справа є чиста і гідна.

Ми взивали і взиваємо до співпраці всіх бувших Січових старшин, наших учених і передових людей, котрі мають практику і досвід з поля війни, або котрі мають більшу освіту в напрямах просвітних і культурних, як і тих вірних Українців, котрі мали нагоду вивчитися мілітарної штуки. Прийдіть, відізвіться і допоможіть спільними силами орґанізувати Січові ряди.

Це правда, що в Чорноморській Січи великих старшин нема. Правдою є, що ми не маємо дипльоматів. Маємо тільки щиру волю, залізну витревалість і віру в будучність нашого народу. Це нас держить разом. Колиб тих кілька підстаршин, яких маємо, не були взялися до орґанізації, то Чорноморської Січи не було би. Правдою є, що в Чорноморській Січи, в головній управі є люди, що не нюхали пороху на полі битви, але це ще не значить, що вони бояться боротьби.

Чорноморська Січ знає добре, що нам ще далеко до виконання наших намірів і наших бажань. Тому ми є охочі на всяку конструктивну реорґанізацію. Нам треба діл і посвяти, щоби здобути волю і незалежність нашому народови. Та нова програма не сміє змінити принципу Чорноморських Січей, що: „Чорноморська Січ є орґаніція безпартійна, не мішається до ніяких партійних, ані релігійних справ і ніколи не може бути оруддям для ніяких партійних, або релігійних цілей".

Чорноморська Січ іде слимаковим, але певним ходом і доходить до призначеної мети. Наші змагання і наші мрії зачинають змінятись у дійсність.

Тому мило нал поділитися з нашим народом вісткою, що на засіданню головної управи дня 19. травня головна управа Чорноморських Січей одноголосно приняла ґенерала Сікевича (за його згодою) на становище начального інспектора Чорноморських Січей в Америці і Канаді. Тепер ми бажаємо, щоби всі старшини і підстаршини, як і всі охочі Українці, котрі почувають себе дітьми України, вступили в ряди Чорноморської Січи і піддались ухвалам головної управи та приказам начального інспектора, ген. Сікевича.

По інформації, як орґанізувати сотні Чорноморських Січей, просим писати на адресу головного писаря:

Т. Рудий,
33 Continental Ave.,
Belleville, N. J.

Вид Українського Павільону на Світовій Виставі в Шікаґо.

RADIO.

БОСТОН, МАСС.

Хор при українській православній церкві відспіває низку пісень на радіо W.H.D.H., під управою о. Й. Желехівського, в год. 2.30 до 3-тої пополудню, в неділю, 28 травня ц. р.

Гліб Лазаревський.

ГЕТЬМАНЩИНА

(Проф. Дмитро Дорошенко. Ілюстрована історія України 1917 — 1923 р.р.).

(10)

Хай читач сам зробить належний висновок, коли більше на місці були ці „Росіяни з українського посольства", — чи коли творилося самостійну Українську Державу, чи коли вже було оголошено курс на єдину неподільну, коли гетьман приєднався до цього курсу, коли сам міністер закордонних справ, п. Дм. Дорошенко (правда, опинившись уже не у справ), єдиний, можна сказати, справжній Українець у цілому Лизогубівському кабінеті, писав з Берліна до гетьмана виправдальний лист „сам уже не знаю чому" російською мовою (ч. III, спомин. стор. 109)?!

Та майже нічого не можна закинути проти української репрезентацій у Відні з п. В. Липинським, у Софії з п. Ол. Шульгином на чолі, тільки треба булоб додати, що призначення п. Ол. Шульгина трапилось не на бажання гетьманського уряду, а на бажання... болгарського царя. Ось як оповідають за це „Мої спомини" проф. Дм. Дорошенка: „Ф. А. Лизогуб мав свого кандидата й дуже обстоював його. Але в даному разі допомогло те, що сам болгарський цар Фердинанд, що дуже близько приймав до серця справи Української Держави й дуже тішився з факту її повстання, конче хотів, щоби послом до Софії було призначено не якогось колишнього російського достойника, а українського національонго діяча. Таке бажання царя зробилось відомо від болгарського посла в Києві, проф. І. Шишманова.

„Виставлену від міністра закордонних справ, п. Дм. Дорошенка, кандидатуру п. Ол. Шульгина зустріли в Софії з великим задоволенням, і через те вдалося провести її в Києві" („Мої спомини", ч. III, стор. 11).

Але, не зважаючи на здивування п. Дмитра Дорошенка, коли він не був іще в гетьманському уряді, якто можна колишнього російського посла п. Шебека запрошувати на посаду керівника політики Української Держави, вже по призначенню п. Дмитра Дорошевська на міністра закордонних справ, колишніх російських послів п. І. Коростовця й барона Розена та військового аташе, генерала Жаженова, було призначено на відповідні посади репрезентантів та керівників закордонної політики Української Держави в певних державах (стор. 154—155).

Ще міністерство народнього здоровля й опікування можна виділити до міністерств „небезпечних щодо українізації", до міністерств, що, як зауважує шановний автор, викликали незадоволення тих елементів, що до української національної справи ставилися або байдуже, або неприхильно (стор. 315).

Але мало був винний п. Любинський, за якого вже доводилося згадувати, в українському напрямку свого міністерства. Це робили вищі урядовці міністерства, що залишилися ще з часів Центральної Ради й що „мали яскраво зазначену національну українську фізіономію" (стор. 314). Щодо Любинського, то за нього досить сказати, що він не випустив теки з рук і в кабінеті Гербеля, з виразним курсом на відбудування єдиної Росії.

У міністерстві ісповідань, за часів міністерування професора Зіньківського, ввесь час ішла гостра боротьба проти цілком самодержавних прагнень вищих представників російської церкви. Зіньківський не мав рішучости (а може й не хотів цього) виступити проти них цілком отверто, й перемога була за ними.

Лише потім уже (за часів міністра О. Лотоцького) міністерство взяло певний і рішучий курс на автокефалію української церкви „не лише церковну, але й національну українську потребу" (стор. 317—334).

Перейдемо до міністерства земельних справ, міністерства, що повинно булоб відіграти величезну ролю для збаламученого моря українського селянства, а що в дійсности відограло найшкідливішу для самого гетьманату.

Поновлення приватної власности на землю, що його було оголошено в гетьманській грамоті з 28 квітня 1918 року, слова й обіцянки самого гетьмана цілком відповідали характерови й психольоґії українського селянства, з цього можна було й неодмінно треба було скористати якнайкраще та якнайскорше. Але гетьманський уряд, як ми вже знаємо, не побажав доручити теку міністерства земельних справ п. К. Мацієвичеви, і на чолі цього міністерства, в якого діяльности були зацікавлені не тільки українські селяни, але найвпливовіші за тих часів великі земельні власники, було поставлено п. Колокольцева.

Великий дідич харківської ґубернії, вчений аґроном, колишній голова вовчанської повітової земської управи, — це й усе, що може сказати шановний автор за цього, теж, очевидячки, „українського громадського діяча не національного напрямку" (стор. 63).

Вважаємо за не зайве додати, що цей п. Колокольцев, позбувшись теки в українському уряді, зараз же переїхав до Денікіна, тримав там також теку земельних справ в „особом совещанії", й що навіть сам Денікін характеризує п. Кокольцева як „правого" („Спогади Деникіна", т. IV. стор. 206).

За товаришів міністра земельних справ були п.п. В. Брунет і Г. Бурлаков, з яких другий теж разом з Колокольцевом працював у Денікіна.

Ці люди, цілком далекі від тодішньої психольоґії українського селянства, дивилися на нього як на стихію рабів, що повстали, й так же до нього ставилися.

„Міністер земельних справ Колокольцев, досвідчений земський сільсько-господарський діяч, щирий і переконаний прихильник утворення кляси сильних економічно селян-хліборобів, наштовхнувся від перших днів своєї діяльности на опір з боку персоналу власного міністерства, сформованого за часів соціялізації майже з самих есерів. Він зміг приступити до нормальної праці не раніш, як по цілковитій реорґанізації міністерства й звільненню найзавзятіших протестантів, що довело до загального страйку урядовців усіх міністерств і до обвинувачення міністра в поході проти „Українців".

Так оповідає шановний автор на сторінці 284 про розпочаток роботи цього міністерства, яке чи не найбільше причинилося до загибелі самого гетьманату.

А коли розпочалася „нормальна праця" в міністерстві, українське селянство почуло, що замісць обіцяних і невідміно потрібних реформ повертаються знову царські часи.

„Злонамірна аґітація ширила чутки не більш, не менш, як про повернення панщини" (стор. 284).

Алеж були якісь підстави, щоб ширити цю аґітацію, щоб цій аґітації вірити.

Щож давало матеріял для цієї аґітації, як не розпорядження самого міністерства земельних справ?

На місцях запанували земельно-ліквідаційні комісії з майже необмеженими уповноваженнями, що мали розглядати справи про зломання прав власників та орендарів землі по 1 березня 1918 року вчинками окремих осіб, сільських громад та ріжних революційних установ, що мали вирішувати всі справи про повернення відшкодовання за втрати поміщиків підчас революції, за користування майном, за засіви, зроблені на поміщицьких землях (стор. 289).

Цілком зрозуміло, кого було поставлено на чолі цих комісій і як ці комісії, повітові старости, державна варта, охоронні сотні почали заводити лад у земельних стосунках на селі.

(Далі буде).

—Позич мені пятьдесять долярів.

—Прошу, ось двацять пять.

—Таж я просив пядьдесять.

— Так, одначе я гадаю, що справедливіше буде, як кожен з нас утратить 50 процентів.